

STORTINGET

Representantforslag 5 S

(2026–2027)

fra stortingsrepresentantene Marie Sneve Martinussen, Bjørnar Moxnes og Remi Sølvsberg

Dokument 8:5 S (2026–2027)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marie Sneve Martinussen, Bjørnar Moxnes og Remi Sølvsberg om å få kriminelle aktører ut fra barnevernet

Til Stortinget

Bakgrunn

Den siste tiden har det kommet flere avsløringer om kriminelle aktører i barnevernet. Sektorer med store profittmuligheter er ekstra sårbare for kriminelle aktører og kommersielle som er ute etter gevinst. Det er helt avgjørende å ta tilbake kontrollen over barnevernet, kaste ut kriminelle og lukke døra for muligheten til å tjene penger på de aller mest sårbare av barn og unge.

Forslagsstillerne understreker at det er godt dokumentert at barn og unge i barnevernet er utsatt for ulike risikofaktorer som har betydning for deres helse, skolegang, jobbmuligheter og relasjoner, også på lengre sikt. Barn i fosterhjem og institusjon har eksempelvis høyere risiko for dårligere fysisk og psykisk helse, for å ta sitt eget liv, for rusmisbruk og for kriminalitet sammenlignet med barn i befolkningen ellers. Dette peker også Avkommersialiseringsutvalget på i sin rapport fra 2024 (NOU 2024:17 Kommersielle og ideelle aktørers rolle i fellesskapets velferdstjenester).

I den samme rapporten peker utvalget på hvordan barn i seg selv er en særlig sårbar gruppe, og hvordan forståelsen for egen situasjon og mulighetene til å ta begrundede valg og ivareta sine interesser vil være avhen-

gig av barnets alder og modenhet. Utvalget konkluderte med at «barnevernsområdet er lite egnet for konkurranse, kontraktstyring og markedsretting» og pekte på hvordan det ved konkurranseutsetting i barnevernet er en fare for at kunnskapsovertak og manglende innsyn kan utnyttes på måter som svekker kvaliteten på tiltakene, at ressursbehovet overdrives, men også at det offentlige ansvaret fraskrives.

A-krimsentre meldte allerede i 2016 om at barnevernet var utsatt for kriminelle aktører. Problemene har med andre ord vært kjent for skiftende regjeringer over et helt tiår. Forslagsstillerne understreker at det ikke er én regjering som har svikta, men flere. Rapporten fra A-krimsentret i Tønsberg viser tydelig hvordan kriminelle aktører systematisk omgår kontroll. Rapporten peker på strukturelle problemer når barnevern drives som et marked. Store muligheter for å tjene penger, lav risiko for konsekvenser og et marked med høy etterspørsel gjør tjenestene attraktive for kriminelle. Ved å bruke en forretningsmodell der drift, eiendom, bemanning og leverandører er i ulike selskaper, er det vanskelig å se hvem som styrer og hvor fellesskapets midler faktisk havner.

Offentlige barnevernsplasser har over tid blitt bygget ned, og når barn har akutt behov for plass i barnevernet, blir det mulig for kommersielle tilbydere å selv bestemme prisene på tjenestene. Når barn settes ut på anbud, vil kriminelle og useriøse aktører få et fortrinn. Seriøse og ideelle aktører uten samme mulighet til å konkurrere, taper når førstnevnte kan være raskere, billigere og vanskeligere å kontrollere.

Hvert år brukes milliarder av fellesskapets skatte kroner til å kjøpe barnevernstjenester fra kommersielle aktører. Bare i 2024 gikk om lag 2,35 mrd. kroner til enkeltkjøp i private barnevernstiltak.

At barnevernssektoren har en kvalifisert og god nok bemanning, er helt avgjørende for tjenesten de skal levere, noe som også begrunner kravet til bemanning og kompetanse i lovgivningen. Samtidig er det i dag nærmest umulig å kontrollere om krav til bemanning overholdes. I dag kontrolleres bemanningskrav som hovedregel gjennom forhåndsmeldte tilsyn eller ved at virksomheten selv rapporterer om sin drift. A-krimssenteret i Tønsberg pekte i sin rapport på at selvdokumentert kontroll kan gi falsk trygghet.

Avkommersialiseringsutvalget viste i sin NOU til at «på sykehjem i USA sendes informasjon om faktisk gjennomført bemanning direkte fra lønssystemet til kontrollmyndighetene.» Målet med en slik ordning er å forenkle og automatisere innrapportering som allerede kreves i mange avtaler og kontrakter, for eksempel når det gjelder kompetanse- og bemanningskrav. Forslagsstillerne mener en slik løsning vil kunne bidra til å redusere risikoen for at kommersielle virksomheter i barnevernet fraviker kompetanse- og bemanningskrav uten at dette oppdages av ansvarlig myndighet.

Forslagsstillerne understreker at det i dag ikke er barnets beste som er styrende for barneverntjenestenes utvikling, og at de økonomiske midlene i tjenesten overføres til noen få på bekostning av landets mest sårbare barn og ungdom. Det haster å gjøre strakstiltak som stenger kriminelle aktører ute av barnevernssektoren. Forslagsstillerne presiserer at dette kun er ett av de nødvendige stegene for et barnevern med barna i sentrum, hvor profitthensyn ikke er styrende.

Det er strengt nødvendig med tiltak mot kriminelle og useriøse aktører. Men profittmotivet må også ut av barnevernet og omsorgen av sårbare barn. Det var lenge politisk vilje til å få dette til, både gjennom vedtak om å øke andelen ideelle aktører i barnevernet i 2018 og gjennom målet i Hurdalsplattformen fra 2021.

Avkommersialiseringsutvalget fikk deretter i oppdrag å vurdere hvordan kommersiell drift kan fases ut i ulike skattefinansierte velferdstjenester. Utvalget utredet tre alternative modeller: offentlig egenregi, offentlig og ideell drift, og fortsatt offentlig, ideell og kommersiell drift med strengere regulering av kommersielle leverandører. For barnevernet konkluderte utvalget med at involveringen av kommersielle aktører gjennom anskaffelser og kontrakter bør minimeres, og viste til at barnevernet er særlig lite egnet for konkurranse, kontraktstyring og markedsretting.

Kunnskapsgrunnlaget for å fase ut de kommersielle på en planmessig måte finnes.

Å åpne for privat profitt i barnevernet er en invitasjon til kriminelle som vil tjene penger på arbeidslivskriminalitet og økonomisk kriminalitet. Omfanget av dette har blitt enormt i Sverige. Der tjener kriminelle gjenger store penger på velferdstjenester. Svensk politi har anslått at av en total «kriminell økonomi» på mellom 100 og 150 mrd. svenske kroner, står velferdskriminalitet for mellom 43 og 75 mrd. kroner. Sammenlignet anslås inntektene fra narkotika til 15 mrd. kroner. Forslagsstillerne frykter at det samme skal skje i Norge om man ikke stenger for en mulig stor inntektskilde for disse kriminelle miljøene.

En omstilling fra kommersiell til offentlig og ideell drift kan ikke gjennomføres uten at det samtidig bygges opp en tilstrekkelig kapasitet. Det må skje planlagt og forutsigbart, slik at barnas behov er i fokus. Men om man ikke kommer i gang med arbeidet nå, er det sannsynlig at situasjonen bare blir verre.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen opprette en varslingsenhet mot kriminelle aktører i barnevernssektoren. Denne varslingsenheten skal blant annet sikre oversikt over innmeldte varslingssaker og kritikkverdige forhold for kommuner som kjøper inn velferdstjenester/barnevernstjenester.
2. Stortinget ber regjeringen etablere et felles kontrollsystem og regelverk for aktører innen barnevernssektoren som sikrer full bakgrunnssjekk før avtaler inngås med det offentlige. Dette må innebære utvidede kriterier for godkjent politiattest samt jevnlig gjennomgang av disse, full åpenhet om økonomi og eierstrukturer samt krav til forsvarlig faglig kvalitet i tjenestene.
3. Stortinget ber regjeringen opprette en digitalisert og automatisk innrapportering med virksomheten i barnevernssektorens faktisk gjennomførte bemanning og hvilken kompetanse den ansatte har, til kontrollmyndighetene.
4. Stortinget ber regjeringen legge fram en forpliktende plan for avvikling av anbudssystemet i institusjonsbarnevernet som sikrer en planmessig utfasing av kommersielle aktører. Planen skal sikre at eierskap og drift i barnevernet er offentlig eller i langsiktige samarbeid med ideelle aktører.

5. oktober 2026